

מראי מקומות, שיעור מאת הג"ר יוסף אליפנט שליט"א

פסחים ט: - בענין גיררה חולדה או עכבר חמץ בערב פסח

1. פסחים ט., וז"ל, "מתני' אין חוששין שמא גיררה חולדה מבית לבית וממקום למקום דא"כ מחצר לחצר ומעיר לעיר אין לדבר סוף: גמ' טעמי דלא חזינא דשקל הא חזינא דשקל חיישינן ובעי בדיקה ואמאי נימא אכלתיה מי לא תנן מדורוי העכו"ם טמאים וכמה ישהה במדור ויהא המדור צריך בדיקה ארבעים יום ואע"פ שאין לו אשה וכל מקום שחולדה וחזיר יכולין להלוך א"צ בדיקה א"ר זירא לא קשיא הא בבשר והא בלחם בבשר לא משיירא בלחם משיירא."

2. מהרש"א שם, וז"ל, "גמרא טעמא דלא חזינא כו'. ואגופא דמתני' בלא חזינא דשקל דקתני ביה טעמא דא"כ אין לדבר סוף לא קשיא ליה בלאו האי טעמא נמי לא לבעי בדיקה דנימא אכלתו מי לא תנן כו', י"ל דודאי האי טעמא "אין לדבר סוף" לא שייך אלא במבית לבית ובההוא דמבית לבית וכ"ש מחצר לחצר ומעיר לעיר ודאי דאין חוששין ואפילו חזינא בבית אחד דשקל מה"ט ד"א"כ אין לדבר סוף", אלא דממקום למקום דאיכא למימר דיש לדבר סוף שיבדוק בפ"א עם בני ביתו זה בזוית זו וזה בזוית זו ובההוא דייקנין ביה ד"אין חוששין" קתני ביה דלא חזינא דשקל הא חזינא דשקל כו', ודברים אלו יש לנו ללמוד מדברי התוס' לקמן בד"ה ולא חיישינן לחולדה כו' ודו"ק."

3. רש"י ט:, וז"ל, "היינו תשע חנויות. דקיימא לן בהו לקמיה דכל קבוע שנטלו ממקום קבוע אין הולכין בו אחר הרוב אלא הרי הוא כמחצה על מחצה וספק איסורא לחומרא."

4. תוס' שם, וז"ל, "היינו תשע חנויות. לפי מה שפ"ה לענין בדיקה לא נהירא לר"י דהיכי מייתי ראייה מתשע חנויות דהוי ספיקא דאוריית' ואזלינן לחומרא והכא ספיקא דרבנן הוא כדאמרין בסמוך מיהו י"ל דאיירי כגון שלא ביטל ועוד קשה דגבי תשע חנויות ליכא חזקת היתר אבל הכא אוקמא אחזקת בדוק דהא בבדוק מיירי דאי לאו הכי פשיטא דבעי בדיקה, ונראה לר"י דלענין שהביא עכבר לבית ונמצא קבוע אי שרי לאכילה אי לאו, ואם תאמר כי אתא עכבר ושקל מהני ציבורין אמאי חשיב ליה קבוע מאי שנא נמצא בפי עכבר מנמצא ביד נכרי דבפי גיד הנשה (חולין צה. ושם) פריך לרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור מבנמצא הלך אחר הרוב ומשני שנמצא ביד נכרי, ואומר ר"י דהכא מיירי כשראינו שלקח מן הקבוע שנוולד הספק במקום קביעות אבל אם לא ראינו הוה ליה כפירש ואזלינן בתר רובא והא דפריך בתערובות (זבחים דף עג:) גבי זבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אמאי ימותו כולם נכבשינהו וניידינהו ונימא כל דפריש מרובא פריש אע"פ שכבר נולד הספק במקום קביעות שאני התם דלא הוי קבוע גמור שהאיסור מעורב בהיתר ואינו ניכר ומדרבנן אסרו בקבוע זה דמדאורייתא לא חשיב קבוע אלא כשהאיסור ידוע במקומו ולהכי נמי גזרינן התם טפי שמא יקח מן הקבוע מבנמצא כיון שאין האיסור ידוע."

5. תוס' רשב"א שם (מופיע באתר)

6. מגיני שלמה שם (מופיע באתר)